

**Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM**

ju.remissvar@regeringskansliet.se

REMISSVAR SOU 2018:68 Nya regler om faderskap och föräldraskap

FSR tackar för inbjudan att få lämna synpunkter på betänkandet och lämnar genom styrelsen nedanstående kommentarer.

Ett överensstämmande mellan biologiskt och rättsligt föräldraskap är det som varit eftersträvansvärt i Sverige. De senaste åren har vi sett en stark trend att lämna definitioner om föräldraskap som utgår från ett biologiskt ursprung mot ett mer relationellt sätt att se på föräldraskap. I takt med att medicinska framsteg görs och nya metoder utvecklas blir det allt viktigare att fundera över vad det är vi vill fastställa när vi fastställer fader- och föräldraskap?

Av utredningen får vi till exempel veta att i Danmark skriver föräldern under bekräftelsen utifrån att den tar på sig ett ekonomiskt ansvar snarare än bekräftar att den är biologisk förälder. En fråga som dyker upp när man ser var utvecklingen för oss är hur det i framtiden blir att släktforska på barn födda nu jämfört med tidigare.

Man skulle kunna urskilja tre typer av föräldraskap; biologiskt, genetiskt och socialt föräldraskap. Biologisk förälder är den föder barnet, genetisk den som donerat ägg eller andra könsceller och social den som uppfostrar och tar hand om barnet. Den här utvecklingen sker samtidigt som barnkonventionen är på väg att bli lagstiftning i Sverige. Barnkonventionen betonar barns rätt att känna till sitt ursprung. Adoptivbarn, donatorbarn, surrogatbarn och alla andra barn har rättigheter enligt artikel 7 i barnkonventionen:

Varje barn har rätt till ett eget namn, ett medborgarskap och att känna till sitt ursprung. Barnet har rätt, så långt det är möjligt, att få veta vilka föräldrarna är och bli omvårdat av dem.

Sammanfattningsvis så uppfattar FSR utredningen Nya regler om faderskap och föräldraskap som välarbetad och att förslagen ligger rätt i tiden. FSR ställer sig bakom lagförslagen som lyfts fram samtidigt som vi vill belysa komplexiteten och konsekvenserna vi ser för barnen.

Familjerättsassocionomernas Riksförening

FSR uppfattar tre delområden i utredningen; elektronisk bekräftelse, rättsmedicinska undersökningar samt presumtion av föräldraskap vid assisterad befruktning och har kommenterat dessa områden nedan.

Gällande elektronisk bekräftelse

FSR förstår att en ändring av lagstiftning som innebär en ändring av tillvägagångssättet vid bekräftelse av faderskap och föräldraskap måste ske. Föräldrar har länge efterfrågat ett enklare förfarande än det nuvarande, som upplevs vara förlegat. Att barn snabbt får två juridiska föräldrar är positivt. Det är dock viktigt att minnas vid ändringar av denna lagstiftning hur stor betydelse den har för människor. Den nuvarande lagstiftningen kom till i en annan tid med andra förutsättningar än i dag. Den nya lagstiftningen skall också kunna gälla under lång tid och kunna fungera även i ett framtida samhälle som kan se annorlunda ut och med andra både personliga och allmänna värderingar.

Vi vill påstå att bekräftelse av faderskap och senare även föräldraskap fyller och har fyllt sin funktion. Det är och har varit av omätlig juridisk betydelse för många människor att få sin tillhörighet och sitt ursprung klargjord. Betydelsen av det biologiska ursprunget har i dagens samhälle tonats ned av olika orsaker. Ändå vill vi påminna om de många människor som både i olika perioder av livet och känslolivet kan vara upptagna med funderingar om sitt biologiska ursprung. För dessa människor där det biologiska ursprunget kan vara oklart eller ifrågasatt är den utredning och dokumentation som blivit gjord av stort värde.

För några barn måste utredaren och socialnämnden konstatera att det inte är möjligt att slutföra utredningen med att faderskap eller föräldraskap blir fastställt. För dessa barn och många andra kan den dokumentation som finns ändå vara av stor betydelse i framtiden.

En bekräftelse av faderskap eller föräldraskap kan få betydelse i en tid när föräldrar och eventuella utredare är borta. Det är därför viktigt att lagstiftning och tillvägagångssätt blir stabilt och tydligt för att kunna gälla över lång tid. Den föreslagna reformen tonar ytterligare ned betydelsen av det biologiska ursprunget. Med detta förslag blir det även ytterst få barn som får omständigheterna runt sitt föräldraskap eller faderskap utrett och dokumenterat.

FSR befarar att det genom en allmän elektronisk bekräftelse finns en viss risk att det kan bli en ökning av felaktigt fastställda faderskap samt en registrering av gemensam vårdnad som sedan ångras. Konsekvensen blir ökade kostnader i domstolsprocesser för att rätta till felaktigheter samt att det dröjer för det enskilda barnet att få rätt uppgifter registrerade. En väg att gå hade kunnat vara att begränsa tillvägagångssättet med elektronisk registrering till att gälla de nyblivna föräldrar som är folkbokförda på samma adress.

För nyblivna föräldrar som inte bor ihop så ser vi oftare ett behov av information om vad till exempel ensam och gemensam vårdnad innebär i praktiken, som hur det påverkar föräldraförsäkringsfrågorna, men även frågor runt umgänge för små barn. Det kommer fortsatt vara en viktig uppgift att nå ut med denna information om faderskap, föräldraskap och vårdnadsfrågor till nyblivna föräldrar.

För barnet är det betydelsefullt om det rättsliga föräldraskapet blir korrekt från start. Risken för felaktiga registreringar ökar när socialtjänsten inte får utreda under vilka omständigheter barnet blivit till. Detta gäller särskilt vid assisterade befruktningar där det i lagstiftningen ställs krav på samtycke, behörig klinik och öppen donator. Om ett föräldraskap har bekräftats på felaktiga grunder kan det innebära att barnet efter ett hävande i domstol riskerar att förlora kontakten med en tidigare juridisk förälder, om tvist uppstår. För barnet kan det bli oerhört traumatiskt att en förälder försvinner. Frågan är om reglerna för hävande därför också behöver ses över. Som det ser ut idag skall socialnämnden inte inleda utredning när en fastställd faderskaps- eller föräldraskapsbekräftelse ifrågasätts, men kan om det utifrån barnets bästa finns starka skäl bistå med rådgivning och DNA-undersökning. Vi tänker att det i vissa fall kan vara bra om utredning ändå inleds, om det till exempel i ett tidigt stadie visat sig att en bekräftelse är felaktig, medan det i andra fall kan vara bra om barnets intresse av att behålla en juridisk förälder tas tillvara och föräldraskapet inte hävs. Det faktum att ett upphävt föräldraskap kan innebära att barnets ekonomiska och sociala standard försämras kan inte sägas överensstämja med principen om barnets bästa.

Resonemanget om att sjukvården skall fokusera på hälsa och sjukvård och inte på att erbjuda möjlighet att bekräfta fader- och föräldraskap ställer sig FSR helt bakom. FSR ställer sig positiv till lagförslaget att föräldrar föreslås kunna göra en elektronisk bekräftelse av den andra föräldern inom barnets första 14 levnadsdagar. Det uppfattas vara en rimlig tid som ges till föräldrarna innan ansvaret går över till socialnämnden för utredning.

Gällande rättsmedicinska undersökningar

I dagsläget finns det två ackrediterade laboratorier för genetisk analys genom DNA-undersökningar vid faderskapsundersökningar; Rättsmedicinalverket och Dynamic Code. Utredningen beskriver och motiverar fördelen med att endast en statlig aktör erbjuder tjänsten. FSR stödjer förslaget om att alla analyser av faderskap skall ske genom Rättsmedicinalverket. Det är så viktiga analyser och förhållanden som dokumenteras och genomförs att det måste finnas stabilitet över tid vilket säkras av en statlig myndighet.

Presumtion av föräldraskap vid assisterad befruktning

Enligt förslaget skulle föräldraskapet presumeras vid assisterad befruktning i samkönade par på samma vis som nu sker vid liknande situation för en gift man. FSR ser det som mycket positivt och eftersträvansvärt att lagstiftningen går mot en likabehandling där det får allt mindre roll om, och i så fall, med vem man valt att leva i relation med, vilket kön man tillhör och vilket pronomen man vill bli tilltalad med. FSR ser emellertid en risk att det kan bli på bekostnad av barns rätt till vetskap om sitt ursprung. Det är viktiga frågor som kräver eftertanke och försiktighet innan man svarar på vilket som skall väga tyngst.

Ett barn till ett samkönat par har alltid blivit till genom assisterad befruktning och barnets självklara frågor runt detta kommer inte att finna sitt svar i kommunens dokument och arkiv framöver. Hur föräldrarna axlar ansvaret att ge sitt barn kunskap om dess ursprung blir därmed avgörande för barnets rätt till sin historia och bakgrund. Genom den lagändring som trädde i kraft 2019-01-01 så förstärks och tydliggörs den skyldighet föräldern har att ge sitt barn information, så snart det är lämpligt, om att hen blivit till vid donatorinsemination.

Ytterligare ett steg som ligger i linje med en eftersträvansvärd likabehandling vore att frångå begreppet faderskap helt och ersätta det med föräldraskap.

Göteborg 2019-02-20

Styrelsen i FSR genom

Anna-Lina Megitt
Styrelseledamot

Joakim Blom
Ordförande